

УДК 343.985.4

Л. Ю. Янкова
аспірант кафедри кримінального процесу
Одеського державного університету
внутрішніх справ

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ПІД ЧАС СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ

Головним та заключним етапом реалізації кримінального переслідування, яке здійснюється прокурором є його діяльність під час судового розгляду кримінальної справи в суді першої інстанції. Саме на цій стадії кримінального провадження суд вирішує питання винуватості/невинуватості конкретної особи у вчиненні конкретного кримінального правопорушення. Тому правильно обрана тактика кримінального переслідування відіграє важливе значення для ухвалення незалежним, об'єктивним та неупередженим судом правомірного та справедливого рішення для забезпечення притягнення до кримінальної відповідальності на основі повного та всебічного дослідження обставин вчиненого діяння, передбаченого законом про кримінальну відповідальність, винної особи. Саме на цій стадії перед прокурором постає завдання переконати суд в обгрунтованості обвинувачення в межах, визначених в обвинувальному акті.

Кожен прокурор перед початком першого судового засідання повинен ретельно продумати свій план дій для досягнення найбільш сприятливого результату розгляду справи. Варто погодитись, що на стадії судового розгляду завдання прокурора полягають у тому, щоб побудувати свою тактику і застосувати таку методику дослідження обставин справи, яка передбачала б повне, всебічне, поступове надання доказів обвинувачення, досконале, професійне, грамотне і переконливе їх дослідження під час судового провадження [1, с. 24]. Проте план може зазнавати певних змін з урахуванням обставин, що виникають в ході судового розгляду. Будучи озброєним заздалегідь обміркованим планом побудови своєї тактики подання доказів, прокурор може впевнено почувати себе в судовому засіданні. Відсутність такого плану робить прокурора вже на початку судового розгляду безпорадним, неспроможним запропонувати судові найбільш правильне рішення. План участі у судовому розгляді надасть можливість прокурору передбачити конкретні питання, які підлягають ретельному дослідженню під час допиту обвинуваченого, потерпілого, свідка, визначити тактику їх проведення, послідовність, врахувати інші суттєві обставини [2, с. 131].

Можна погодитися з думкою Я. Толочко, що прогнозування – це передбачення прокурором можливих неординарних ситуацій, що можуть виникнути в судовому засіданні. Такі ситуації мо-

жуть статися з причин: суттєвої зміни показань допитуваних осіб; неявки в судове засідання окремих свідків, експертів та інших учасників процесу; висунення обвинуваченим нової версії подій; заявлення клопотань особами, які мають право на забезпечення безпеки, про надання їм захисту, зміну заходів безпеки або їх скасування; наявності прогалин, допущених під час досудового розслідування, протиріч у доказах, які неможливо усунути; необхідності зміни обвинувачення або відмови від нього; інші процесуальні рішення і дії прокурора (наприклад, заявлення клопотань); заяви обвинуваченого про недозволені методи, за допомогою яких збиралися докази; рішення суду про спрощену процедуру розгляду; заявлення інших клопотань учасниками процесу, що ускладнюють позицію обвинувачення [3, с.112].

Відповідно до ч. 1 ст. 347 КПК України про початок судового розгляду суддя (головуючий) оголошує після проведення підготовчих дій. Законодавець не виокремлює в чинному КПК України таку частину судового розгляду як судове слідство. Однак, на думку В.О. Гринюка, таку частину варто виділити, оскільки в ній відбувається безпосереднє дослідження судом доказів під час судового розгляду. Основним змістом кримінальної процесуальної діяльності є доказування, яке найбільш повно проявляє себе під час судового слідства. Саме під час судового слідства здійснюється дослідження доказів, які надаються сторонами обвинувачення та захисту. У такому випадку обов'язком суду є створення необхідних умов для реалізації сторонами їхніх процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків. Водночас науковець стверджує, що суть судового слідства полягає не лише в перевірці обставин, встановлених під час кримінального провадження, а й у з'ясуванні самих цих обставин. В.О. Гринюк зазначає, що можна виокремити обсяг обставин, що підлягають доказуванню під час проведення судового слідства. Такими обставинами, на його думку, є обставини, що визначені законодавцем у ст. 91 КПК України [4, с. 250].

Відповідно до ст. 349 КПК України докази сторони обвинувачення досліджуються в першу чергу, а зі сторони захисту – у другу. Більше чинний кримінальний процесуальний закон не містить обов'язкових приписів, які б регулювали порядок чи послідовність дослідження доказів під час

судового розгляду справи. Прокурор, подаючи до суду докази, повинен обов'язково враховувати особливості кожного окремо взятого протиправного діяння, що розглядається у суді, зокрема, необхідно також враховувати методику розслідування того чи іншого злочину, оскільки, вбачаючи на способи та методи дослідження доказової інформації під час судового провадження, доцільно говорити про те, що вони мають певні спільні риси з тактичними прийомами, що використовуються під час проведення слідчих (розшукових) дій, які застосовуються слідчим/прокурором під час досудового розслідування. Логічним буде розпочати дослідження обставин вчиненого правопорушення безпосередньо з допитів особи/іб, що ймовірно вчинили кримінальне правопорушення (обвинувачений/ні), чи постраждали від нього (потерпілий/і), свідків та іноді – експертів. У науці кримінального процесу до сьогодні дискусійним залишається питання кого необхідно допитувати в суді першим – обвинуваченого чи потерпілого?

Більшість науковців все ж таки схиляється до думки, що у першу чергу потрібно розпочинати з проведення допиту саме обвинуваченого, проте варто пам'ятати, що у будь-якому випадку обвинувачений під час проведення цієї процесуальної дії буде намагатися висвітлити свої дії/бездіяльність в найбільш сприятливому для нього вигляді аби отримати для себе найменше покарання, тобто не можна стверджувати, що надана ним інформація обов'язково буде повністю відповідати дійсності. Отож прокурор починає першим допит обвинуваченого, після цього обвинуваченому можуть бути поставлені запитання потерпілим, іншими обвинуваченими, цивільним позивачем, цивільним відповідачем, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, а також головуючим і суддями (ч. 1 ст. 351 КПК України). Саме прокурор в обвинувальному акті визначає межі обвинувачення, проте суд може вийти за межі висунутого обвинувачення, зазначеного в обвинувальному акті, з метою ухвалення справедливого судового рішення та захисту прав людини і її основоположних свобод лише в частині зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення, якщо це покращує становище особи, стосовно якої здійснюється кримінальне провадження (ст. 337 КПК України). Проте варто наголосити, що для повного та всебічного дослідження обставин справи необхідно надавати судові для дослідження не лише докази, які вказують на винуватість особи, а й ті, що свідчать про невинуватість обвинуваченого.

Варто зазначити, що не існує якоїсь універсальної тактики допиту, яка б була придатна для абсолютно всіх ситуацій, що можуть виникнути в будь-якому кримінальному провадженні, проте, можна виокремити певні тактичні рекомендації,

що можуть стати в нагоді за певних обставин. Зокрема, розпочинаючи допит обвинуваченого, прокурору необхідно встановити з ним психологічний контакт, для цього доцільно завчасно підготувати запитання, які він буде ставити, підійшовши до цього досить відповідально, оскільки вказані запитання повинні бути послідовними, чіткими, лаконічними та логічними, по-перше, це залежить насамперед від того, що подія злочину мала місце в минулому, порівняно з часом проведення судового розгляду, отож доцільним буде у даному випадку ставити обвинуваченому деталізуючі та уточнюючі запитання, оскільки зі спливом часу він міг «упустити» деякі факти, по-друге, варто брати до уваги під час формулювання запитань також вік, освіту, рівень розвитку, розумові здібності та психологічні особливості обвинуваченого аби запитання були йому зрозумілими. Варто наголосити також на тому, якщо у вчиненні кримінального правопорушення одночасно звинувачується декілька осіб, під час їх допиту прокуророві варто звертати увагу на те, яку роль вони виконували під час вчинення злочину/ів, а після цього вже розробляти коло питань, яке буде поставлено кожному з них, визначивши для себе черговість, за якою їх буде допитано. У такому випадку першою доцільно допитувати ту особу, яка під час досудового розслідування легше виходила на контакт зі слідчим/прокурором, сприяла або хоча б не заважала проведенню розслідування та яка не надавала суперечливих показань і з найменшою вірогідністю стане змінювати раніше зайняту позицію. У такому випадку для зручності обвинувачеві доцільно скласти певний план, завдяки якому буде легше орієнтуватися в послідовності проведення допиту.

Проте слід звернути увагу, що під час судового розгляду можуть мати місце декілька ситуацій, зокрема, у першому випадку обвинувачений буде визнавати свою вину у вчиненні злочину, у другому – заперечуватиме проти викладеного в обвинувальному акті прокурором обвинувачення, проте також можлива ситуація, коли під час досудового розслідування особа визнавала свою вину у вчиненні злочину, а під час судового засідання – заперече, або навпаки – під час досудового розслідування особа заперечувала свою винуватість у вчиненні злочину, а під час судового розгляду – визнає або погоджується лише з частиною висунутого обвинувачення. Під час кожної з цих ситуацій перед прокурором постає завдання – правильно обрати найбільш сприятливу модель проведення допиту.

Н.М. Максимішин зазначає, що тактичний аспект допиту обвинуваченого прокурором може бути охарактеризовано так: від допиту стосовно нейтральних і другорядних фактів – до допиту за основними обставинами справи. Часто – по черзі з'ясовуються як одні, так і інші обставини. Під час допиту обвинуваченого, який визнає себе

винуватим, основне завдання з боку державного обвинувача полягає в детальному з'ясуванні усіх відомих йому обставин справи; в отриманні максимуму інформації про усі його дії, пов'язані зі злочином на всіх його етапах (готування, вчинення і приховання наслідків). Якщо у показаннях такого обвинуваченого є навіть незначні протиріччя, державний обвинувач за допомогою конкретизуючих, деталізуючих і контролюючих запитань повинен намагатись їх усунути. Тактичні прийоми допиту обвинуваченого, який не визнає себе винуватим, мають бути спрямовані на з'ясування і зіставлення окремих фактів у його показаннях, які в сукупності з іншими доказами сприятимуть формуванню і в державного обвинувача, і в суду чіткого висновку про винуватість або невинуватість цього обвинуваченого у вчиненні конкретного злочину. Прокуророві важливо з'ясувати у даному випадку, чим він пояснює протиріччя, що наявні як в його показаннях, або ж суперечать іншим доказам у матеріалах кримінального провадження? Допит такого обвинуваченого доцільно супроводжувати одночасним оглядом речових доказів, пред'явленням схем, планів, фотознімків, демонстрацією аудіо-, відеозаписів тощо. Доцільним тактичним прийомом допиту обвинуваченого, який не визнає себе винним, є його допит у міру розгляду судом окремих обставин справи [5, с. 114-116].

Допитуючи обвинуваченого, потрібно, перш за все, надати йому можливість самому розповісти яким саме чином він діяв під час учинення ним протиправного діяння, після цього слід ставити йому запитання. Під час розповіді прокуророві варто застосовувати такий психологічний прийом, як «погодження», тобто під час вільної розповіді обвинуваченого, прокурор, начебто «підштовхує» особу до продовження власного сповіщення, для цього державному обвинувачеві необхідно говорити схвалюючі фрази, наприклад: «ми вас слухаємо», «продовжуйте» тощо, коли перший припиняє говорити, зазначені фрази формують у свідомості людини те, що їй довіряють і хочуть далі слухати її розповідь, тобто в обвинуваченого починає зникати певний страх та хвилювання перед публічним виступом у суді і з'являється переконання, що суд, прокурор та інші учасники судового процесу довіряють його розповіді. Оскільки прокурор володіє інформацією щодо зібраних під час досудового розслідування доказів, він може порівняти отриману під час доповіді обвинуваченого інформацію з відомостями, які отримано в ході досудового розслідування, перш за все, якщо прокурор вбачає певні неузгодженості між ними, він повинен з'ясувати чому саме обвинувачений виклав ці дані саме таким чином. Після цього прокуророві варто переходити до «уточнення» чи «деталізації» отриманої інформації, насамперед, якщо

обвинувачений, заперечуючи свою причетність до вчинення протиправного діяння, говорив, наприклад, що «о 21 годині 12 червня 2020 року він йшов додому з друзями після прогулянки, після чого вони всі разом піднялися до квартири обвинуваченого та сіли вечеряти, через це він ніякого протиправного діяння просто не міг вчинити», у такому випадку прокуророві варто поставити обвинуваченому запитання: з ким саме він прямував додому, о котрій годині це відбувалося, яким маршрутом вони прямували, чи зустрічали вони когось зі знайомих/сусідів під час дороги, яка погода була на вулиці, чи йшов дощ, що саме робили після того, як зайшли до квартири, чи перебував хтось вдома, коли вони прийшли, що вони їли/пили тощо. Тобто такі деталізуючі запитання певною мірою розширюють картину інтерпретованих обвинуваченим подій. У такому випадку важливе значення мають показання осіб, які, якщо вірити обвинуваченому, у той час перебували разом з ним, важливим аспектом під час розгляду справи є також допит цих осіб, допитавши їх прокурор може переконатися в правдивості/хибності показань обвинуваченого. Прокуророві варто поставити такі самі запитання і зазначеним особам, справа в тому, що у випадку, якщо обвинувачений домовився зі «свідками», які могли би в судовому засіданні підтвердити його «алібі» на момент вчинення злочину, дуже невелика вірогідність, що вони обмовили всі подробиці зазначеної події, а так як свідки запрошуються до зали судових засідань безпосередньо вже перед початком їхнього допиту, вони не можуть знати що саме відповів на такі запитання обвинувачений, тому прокурор повинен для початку запитати в них чи добре вони пам'ятають події дня, коли відбулося кримінальне правопорушення, і попросити розповісти чим вони займалися у зазначений обвинуваченим час, ймовірно вони будуть розповідати ту саму історію, яку доповідав спочатку і сам обвинувачений, проте, своїми уточнюючими запитаннями прокурор може завести свідка у «ступор» і він почне імпровізувати, у такому випадку показання, надані ним та обвинуваченим будуть різнитися, що говорити прокуророві та судові про те, що раніше окреслені обвинуваченим події в дійсності не відбувалися. Або ж навпаки, якщо слова обвинуваченого співпадатимуть з тим, що доповів свідок, можна казати про те, що дійсно такі події мали місце, тобто такими запитаннями, які, на перший погляд, виглядають досить простими та такими, що не мають відношення для встановлення істини у справі, в дійсності можуть грати ключову роль та слугувати певними «пастками» для викриття винуватого.

Водночас прокуророві варто завжди пам'ятати про те, що не він один готувався до судового засідання, що захисник також розроблював певну тактику захисту обвинуваченого у в'язку з цим

потрібно завжди готуватися до ситуації, коли обвинувачений/свідок змінить показання, це може статися через підкуп/небажання втратити дружні стосунки/страх перед обвинуваченим тощо.

Досить складною є ситуація, коли обвинувачений змінює свої показання під час судового розгляду (під час судового засідання починає заперечувати проти зазначеного в обвинувальному акті обвинувачення, коли раніше визнавав свою винуватість, починає надавати інформацію, яка суперечить той, що він доповідав під час досудового розслідування) або взагалі відмовляється давати показання. У такому випадку прокуророві потрібно зосередити увагу суду на інших представлених стороною обвинувачення доказах, оскільки прокуророві завжди потрібно пам'ятати, що показання обвинуваченого не є єдиним джерелом доказів, їх завжди потрібно зіставляти з іншими наявними фактичними даними та критично ставитися до отриманих таким способом відомостей про обставини вчиненого кримінального правопорушення.

Досить вагоме значення для ухвалення рішення у справі відіграють показання потерпілого. На відміну від обвинуваченого, потерпілий вже попереджається судом про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивої інформації. Потерпілий допитується за тими самими правилами, як і свідки, проте доцільним буде проводити допит свідків після того, як було отримано показання потерпілого. Насамперед це залежить від того, що свідки (як вже зазначалося), на відміну від потерпілого/обвинуваченого, не знаходяться протягом всього часу судового розгляду справи у залі судових засідань, а запрошуються судовим розпорядником (іноді – секретарем судового засідання) відповідно до встановленої черги, тому у випадку першочергового проведення допиту свідків у свідомості потерпілого події, що мали місце під час вчинення злочину, можуть деформуватися, що може негативно відобразитися на формуванні у суду цілісної картини подій, що мали місце в дійсності.

Як зазначає Л.Д. Весельський, показання потерпілих і свідків є одним із джерел доказів, на підставі яких встановлюються обставини, що мають значення для встановлення істини у справі. Предмет допиту свідків визначений у ст. 68 КПК України та охоплює будь-які обставини, що підлягають встановленню по даній справі, як ті, що входять до предмету доказування, так і ті, що необхідні для збирання і правильної оцінки доказів. Закон обумовлює також правомірність допиту свідка щодо обставин, що характеризують особу обвинуваченого. Не можуть бути предметом показань свідка обставини, які вказують на причетність до розслідуваного злочину. У таких випадках, коли постає питання про кримінальну відповідальність допитуваного, пов'язані з цим обставини виходять за межі предмету показань

свідка. Варто погодитися з запропонованою вченим класифікацією свідків під час судового розгляду, отож прокуророві доцільно допитуваних осіб розподілити на декілька категорій, відповідно до інформації, яку вони можуть доповісти суду:

- до першої групи свідків можна віднести осіб, які можуть підтвердити вчинення певних дій обвинуваченим/ними щодо підготовки або вчинення ним/ними певного злочину. Специфічність цієї групи свідків полягає в потенційно більшій інформованості їхніх показань, порівняно з показаннями інших свідків, а також можливості перевірки процесу формування їхніх показань;

- до другої групи належать свідки з числа осіб, які добре знають потерпілих (друзі, знайомі, співробітники, сусіди, родичі потерпілих тощо);

- до третьої групи слід віднести свідків, які добре знайомі з обвинуваченим/ними. Проте під час допиту цієї категорії осіб варто звертати увагу на деякі фактори, що негативно впливають на об'єктивність свідчень: родинні зв'язки з обвинуваченим (подружжя, батьки, брат, сестра та ін.); небажання псувати дружні стосунки (сусід, колега, близький знайомий); підкуп свідків; їхнє безпосереднє сприяння під час підготовки до вчинення злочину. Питання, що з'ясовуються під час допиту цієї категорії осіб повинні бути спрямовані на отримання відомостей про подію злочину, дії обвинуваченого, що передували вчиненню злочину, особу обвинуваченого [6, с. 126-127].

Прокурор – це єдиний учасник кримінального процесу, на якого законодавець покладає обов'язок забезпечення явки свідків сторони обвинувачення під час судового розгляду справи. Відповідно на прокурора покладається додатковий обов'язок – прослідкувати за тим, аби всі представлені судові під час підготовчого провадження особи вчасно прибули на судові засідання, для цього прокурор повинен повідомити особу, яку буде допитано як свідка, про проведення судового розгляду справи, за злісне ухилення від явки до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду свідок несе відповідальність, встановлену законом (ч. 2 ст. 67 КПК України).

Проте трапляються випадки, коли свідок не може прибути до суду (через фізичні вади/хворобу, через наявність небезпеки для його життя/здоров'я, для життя/здоров'я членів його родини тощо) у такому разі суд ухвалює рішення про здійснення дистанційного судового провадження за власною ініціативою або за клопотанням сторони чи інших учасників кримінального провадження. У разі якщо сторона кримінального провадження чи потерпілий заперечує проти здійснення дистанційного судового провадження, суд може ухвалити рішення про його здійснення лише вмотивованою ухвалою, обґрунтувавши в ній прийняте рішення. Суд не має права прийняти рішення про

здійснення дистанційного судового провадження, в якому поза межами приміщення суду перебуває обвинувачений, якщо він проти цього заперечує (ч. 2 ст. 336 КПК України).

Якщо особа, яка братиме участь у судовому провадженні дистанційно, знаходиться у приміщенні, розташованому на території, яка перебуває під юрисдикцією суду, або на території міста, в якому розташований суд, судовий розпорядник або секретар судового засідання цього суду зобов'язаний вручити такій особі пам'ятку про її процесуальні права, перевірити її документи, що посвідчують особу, та перебувати поряд з нею до закінчення судового засідання (ч. 4 ст. 336 КПК України). Якщо особа, яка братиме участь у судовому провадженні дистанційно, знаходиться у приміщенні, розташованому поза територією юрисдикції суду та поза територією міста, в якому розташований суд, суд своєю ухвалою може доручити суду, на території юрисдикції якого перебуває така особа, здійснити дії, передбачені ч. 4 ст. 336 КПК України. Копія ухвали може бути надіслана електронною поштою, факсимільним або іншим засобом зв'язку. Суд, що отримав доручення, за погодженням з судом, що надав доручення, зобов'язаний у визначений в ухвалі строк організувати виконання зазначеного доручення (ч. 5 ст. 336 КПК України). Особа, якій забезпечується захист, може бути допитана в режимі відеоконференції з такими змінами зовнішності і голосу, за яких їй неможливо впізнати (ч. 8 ст. 336 КПК України).

Підсумовуючи викладене можна відзначити, що під час допитів учасників кримінального провадження у суді використання тактичних прийомів відіграє важливу роль, а обрання відповідної їх системи корелює із системою тактичних прийомів, які використовувались під час досудового розслідування під час допиту окремих учасників кримінального провадження. Успішна реалізація тактичних прийомів під час допиту різних категорій учасників кримінального провадження зумовлюється: а) попереднім плануванням проведення такої слідчої дії; б) прогнозуванням можливої зміни моделі поведінки конкретного учасника кримінального провадження під час судового розгляду; в) інтенсивністю роботи сторони захисту щодо спростування обвинувальної тези прокурора.

Література

1. Підтримання державного обвинувачення у кримінальних провадженнях про злочини у сфері службової діяльності: метод. рек. / Туркот М.С., Ярмиш Н.М., Куц В.М., Козій В.В., Гонова Г.О. Київ: Генеральна прокуратура України, Національна академія прокуратури України, 2013.

2. Організація діяльності районної (міської) прокуратури: науково-практичний посібник / Г.П. Середа, М.К. Якимчук, В.М. Куц та ін. / за заг. ред. Г.П. Середи. Кіровоград: МПП «Антураж А», 2009. 468 с.

3. Толочко Я. Організація роботи прокурора з підготовки до судового розгляду кримінальних проваджень. *Наше право*. 2014. №4. С. 108-113.

4. Гринюк В.О. Функція обвинувачення в кримінальному провадженні України: теорія і практика: монографія. Київ: Алерта, 2016. 358 с.

5. Максимішин Н.М. Судовий допит: процесуальне і криміналістичне дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2016. 250 с.

6. Весельський Л.Д., Пясковський В.В. Торгівля людьми в Україні (проблеми розслідування): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: КНТ, 2007. 268 с.

Анотація

Янкova Л. Ю. Тактичні особливості допиту під час судового розгляду. – Стаття.

У статті охарактеризовано важливість стадії судового розгляду та її значення для доказування чи спростування обвинувальної тези прокурора. Відзначено, що правильно обрана прокурором тактика не лише забезпечує доказування обвинувальної тези прокурора, а й реалізацію принципу законності. Особлива увага звернута на необхідність складання детального плану кримінального переслідування у судових стадіях кримінального провадження. Наголошено на необхідності прогнозування прокурором можливості зміни моделі поведінки окремих учасників кримінального провадження під час судового розгляду. Підтримано позицію науковців щодо повернення стадії судового слідства. Проаналізовано типовий алгоритм представлення доказів стороною обвинувачення під час судового розгляду. Обґрунтовано тактичну доцільність початку дослідження доказів із допиту обвинуваченого. Наголошено на відсутності універсальної тактичної моделі допиту обвинуваченого, а також на важливості встановлення із ним психологічного контакту. Визначено тактичну послідовність допитів у разі наявності у кримінальному провадженні декількох обвинувачених. Проаналізовано тактичні прийоми допиту у різних судових ситуаціях, зокрема у випадку відмови обвинуваченого від дачі показань, зміни обвинуваченим показань під час судового розгляду. Визначено залежності між тактикою допиту обвинуваченого яких змін показання та свідків. Виокремлено випадки та тактичні особливості використання деталізуючих запитань. Обґрунтовано тактичні особливості допиту потерпілого. Підтримано запропоновану дослідниками класифікацію свідків. Окремлено організаційно-тактичні особливості допиту свідків, які знаходяться поза межами судового засідання. Крім того, проаналізовано тактичну модель дій прокурора у випадку виникнення необхідності забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства під час судового розгляду.

Ключові слова: кримінальне провадження, судові стадії, тактика, допит, обвинувачений, потерпілий, свідок.

Summary

Yankova L. Yu. Tactical features of interrogation during the trial. – Article.

The article describes the importance of the trial stage and its significance for proving or disproving the prosecutor's indictment. It is noted that the tactics correctly chosen by the prosecutor not only provide proof of the prosecutor's indictment, but also the implementation of the principle of legality. Particular attention is paid to the need to draw up a detailed plan of criminal prosecution in the judicial stages of criminal proceedings. Emphasis is placed on the need for the prosecutor to predict the possibility of changing the model of behavior of in-

dividual participants in criminal proceedings during the trial. The position of scientists to return to the stage of judicial investigation was supported. A typical algorithm for presenting evidence by the prosecution during the trial is analyzed. The tactical expediency of starting the examination of evidence from the interrogation of the accused is substantiated. The lack of a universal tactical model of interrogation of the accused was emphasized, as well as the importance of establishing psychological contact with him. The tactical sequence of interrogations in case of presence of several accused in criminal proceedings is determined. Tactical methods of interrogation in various court situations are analyzed, in particular in case the accused refuses to testify, the accused changes

his testimony during the trial. The dependencies between the tactics of interrogation of the accused and the changes of testimony and witnesses are determined. Cases and tactical features of using detailed questions are singled out. The tactical features of the victim's interrogation are substantiated. Supported by the researchers' classification of witnesses. The organizational and tactical features of the interrogation of witnesses who are outside the court session are outlined. In addition, the tactical model of the prosecutor's actions in case of the need to ensure the safety of participants in criminal proceedings during the trial is analyzed.

Key words: criminal proceedings; court stages; tactics; interrogation; accused; victim; witness.